

NGHỊ QUYẾT X CỦA ĐẢNG VÀ THỰC TIỄN CUỘC SỐNG

**MỘT SỐ QUAN ĐIỂM CƠ BẢN CẦN NẮM VỮNG
TRONG ĐỔI MỚI MỐI QUAN HỆ GIỮA ĐẢNG LÃNH ĐẠO,
NHÀ NƯỚC QUẢN LÝ, NHÂN DÂN LÀM CHỦ**

BÙI ĐÌNH BÔN (*)

Quan hệ “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ” không chỉ là vấn đề lý luận quan trọng, mà còn là vấn đề thực tiễn cấp thiết, thu hút sự quan tâm của toàn xã hội. Trong bài viết này, tác giả trình bày và luận giải sáu quan điểm cơ bản cần nắm vững trong quá trình đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ. Việc đổi mới mối quan hệ này phải được đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng, với sự tham gia tích cực của các ngành, các cấp cũng như sự hưởng ứng của toàn dân.

Trong hơn 20 năm qua, mặc dù đã có những thay đổi mới nhất định trong nhận thức, quan điểm về mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ trong điều kiện một Đảng duy nhất cầm quyền, nhưng có thể nói, hiện vẫn đang còn nhiều vấn đề chưa rõ cả về lý luận lẫn thực tiễn. Mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ chưa được thể chế hoá, pháp luật hoá một cách đầy đủ; sự lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước cũng như việc bảo đảm và phát huy quyền làm chủ của nhân dân, xây dựng và phát huy nền dân chủ xã hội chủ nghĩa còn hạn chế. Hơn nữa, bối cảnh mới, tình hình mới, các nhân tố mới đòi hỏi phải nhận thức đúng đắn hơn và rõ hơn nữa về mặt lý luận mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ nhằm tạo cơ sở cho việc tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của cả hệ thống

chính trị nước ta.

Đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ, cần nắm vững một số quan điểm cơ bản sau đây:

1. *Giữ vững và tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, đồng thời phát huy tính chủ động, sáng tạo của Nhà nước, bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân trong việc thực hiện đường lối phát triển đất nước do Đảng đề ra*

Đảng ta đảm nhận sứ mệnh lịch sử là Đảng duy nhất cầm quyền, lãnh đạo cách mạng và dân tộc Việt Nam. Lịch sử 80 năm qua của cách mạng nước ta đã khẳng định rõ ràng, Đảng là nhân tố quyết định mọi thắng lợi của cách mạng. Vì vậy, mọi chủ trương và giải pháp đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo,

(*) Đại tá, Phó giáo sư, tiến sĩ, Thư ký khoa học chuyên trách, Hội đồng Lý luận Trung ương.

Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ không được xâm phạm và làm giảm vai trò lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước và xã hội. Đổi mới sự lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước phải nhằm đạt được mục tiêu nâng cao sự lãnh đạo của Đảng, tăng hiệu quả lãnh đạo, bảo đảm ổn định chính trị để phát triển kinh tế, mang lại lợi ích nhiều hơn cho dân, từ đó dân tin yêu và gắn bó với Đảng hơn.

Bài học kinh nghiệm không bao giờ được lãng quên rút ra từ thất bại đau xót của cải tổ ở Liên Xô và các nước Đông Âu là, trong bất cứ hoàn cảnh nào cũng phải giữ vững được vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản trong việc đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ.

Tuy nhiên, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng không có nghĩa là hạ thấp vai trò, trách nhiệm của Nhà nước, không có nghĩa là Đảng làm thay công việc của Nhà nước. Nhất là trong điều kiện một Đảng duy nhất cầm quyền, dễ dẫn đến tình trạng bao biện, làm thay, biến bộ máy nhà nước thành công cụ thừa hành một cách thụ động, hình thức. Do vậy, cần phải đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng để vừa bảo đảm củng cố vị trí, giữ vững vai trò lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước, vừa phát huy vai trò chủ động, sáng tạo, bảo đảm sự tôn trọng của Đảng đối với tính độc lập nhất định về chức năng, thẩm quyền của các cơ quan nhà nước trên cơ sở xử lý hài hoà các quan hệ lãnh đạo và quan hệ đối thoại dân chủ của Đảng đối với Nhà nước trong tư cách Đảng là hạt nhân lãnh đạo chính trị; đồng thời, là thành viên của hệ thống chính trị.

2. Xác định rõ vị trí, chức năng, nhiệm vụ và phương thức vận hành của từng tổ chức trong hệ thống chính trị

Đảng cầm quyền là lực lượng lãnh đạo Nhà nước và xã hội, nhưng Đảng không phải là cơ quan quyền lực nhà nước, không trực tiếp điều hành, quản lý xã hội. Quyền lực của Đảng là quyền lực chính trị, tức là quyền quyết định con đường phát triển xã hội, chế độ chính trị của đất nước, mục tiêu chiến lược và các quan điểm, nguyên tắc xây dựng đất nước. Nhà nước là cơ quan công quyền thực hiện sự thống nhất quản lý các lĩnh vực của đời sống xã hội theo pháp luật và bằng pháp luật.

Phân định rõ chức năng lãnh đạo của Đảng với chức năng quản lý của Nhà nước để tăng cường vai trò, hiệu quả lãnh đạo của Đảng, khắc phục phong cách hoạt động của Đảng theo kiểu quan liêu, nặng về mệnh lệnh, hành chính, xem nhẹ sự thuyết phục, giáo dục, nêu gương, kiểm tra. Nêu cao vai trò lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước bằng việc đưa ra Cương lĩnh chính trị, đường lối chiến lược, chủ trương và chính sách lớn về chính trị, kinh tế - xã hội, quốc phòng, an ninh... để Nhà nước thể chế hoá và tổ chức thực hiện. Đồng thời, cũng trên cơ sở đó, kiện toàn, củng cố các tổ chức trong hệ thống bộ máy nhà nước để thực hiện tốt hơn chức năng, nhiệm vụ của mình, hạn chế tính thụ động, ỷ lại vào cơ quan lãnh đạo của Đảng.

Đảng lãnh đạo Nhà nước nhưng Đảng không can thiệp vào hoạt động quản lý của các cơ quan nhà nước, không bao biện và làm thay những nhiệm vụ của các cơ quan hành chính nhà nước. Đảng lãnh

đạo đổi mới tổ chức và hoạt động của các cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp; xây dựng và phát huy vai trò của các cơ quan dân cử (Quốc hội, Hội đồng nhân dân các cấp); lãnh đạo cải cách nền hành chính nhà nước trên các lĩnh vực thể chế, bộ máy, cán bộ công chức và hành chính công.

Trên cơ sở làm rõ chức năng, nhiệm vụ của từng tổ chức trong hệ thống chính trị, cần xây dựng cơ chế, quy chế phối hợp chức năng giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ. Thực hiện sự phân công, ràng buộc trách nhiệm cụ thể, giám sát lẫn nhau giữa cấp uỷ Đảng, chính quyền và nhân dân, tạo sự vận hành đồng bộ, thông suốt của hệ thống chính trị. Thể chế hoá đầy đủ và đồng bộ quyền giám sát, phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể chính trị - xã hội đối với Đảng, Nhà nước và đội ngũ cán bộ, công chức.

3. Gắn liền đổi mới, chỉnh đốn Đảng, đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng với cải cách, hoàn thiện bộ máy nhà nước và kiện toàn, củng cố các tổ chức chính trị - xã hội

Đảng, Nhà nước và các tổ chức chính trị - xã hội là những bộ phận cấu thành của hệ thống chính trị nước ta, tạo thành cơ chế bảo đảm quyền làm chủ của nhân dân. Trong cơ chế đó, sự yếu kém của bất kỳ một thành tố nào cũng có tác dụng tiêu cực đến thành tố khác và làm giảm sức mạnh của cả hệ thống.

Đảng lãnh đạo công cuộc đổi mới, lãnh đạo Nhà nước và toàn xã hội; do đó, xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh toàn diện, làm cho Đảng ngang tầm với những yêu cầu, nhiệm vụ mới là vấn đề hệ trọng

không chỉ đối với Đảng, mà còn là nhiệm vụ của Nhà nước và của toàn dân. Nhưng Đảng không thể mạnh nếu Nhà nước yếu kém và nhân dân không thực hiện và phát huy được quyền làm chủ của mình. Bộ máy nhà nước tinh gọn, hoạt động hiệu lực và hiệu quả, thực sự phát huy được quyền làm chủ của nhân dân là một trong những tiêu chí đánh giá vai trò và hiệu quả lãnh đạo của Đảng.

Trong điều kiện một Đảng duy nhất cầm quyền rất dễ xảy ra nguy cơ lạm quyền và thoái hoá, biến chất về phẩm chất, năng lực của cán bộ, đảng viên. Điều đó trực tiếp làm hạ thấp vai trò lãnh đạo của Đảng và suy yếu hiệu lực, hiệu quả hoạt động của bộ máy nhà nước và vô hiệu hoá vai trò, tác dụng của các tổ chức chính trị - xã hội, nhất là trong điều kiện còn thiếu một cơ chế giám sát hữu hiệu của nhân dân. Vì vậy, đòi hỏi phải gắn việc đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ với việc chỉnh đốn, xây dựng Đảng, cải cách bộ máy nhà nước và củng cố các tổ chức chính trị - xã hội.

Nhà nước là tổ chức trụ cột của hệ thống chính trị; do vậy, việc cải cách, hoàn thiện Nhà nước có ý nghĩa quyết định đến hiệu quả của tổ chức và hoạt động của toàn bộ hệ thống chính trị. Phải làm cho các tổ chức chính trị - xã hội thật sự là các tổ chức đại biểu cho tiếng nói, lợi ích, nguyện vọng của các tầng lớp nhân dân và thực hiện chức năng phản biện, giám sát xã hội đối với hoạt động của các cơ quan Đảng, Nhà nước, của cán bộ, đảng viên, công chức; khắc phục tình trạng hành chính hoá, nâng cao tính tự chủ, độc lập với Nhà

nước của các tổ chức này.

4. *Giữ vững ổn định chính trị - xã hội, đáp ứng tốt yêu cầu phát triển kinh tế, giữ vững bản sắc dân tộc và định hướng xã hội chủ nghĩa*

Tiếp tục đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ là nhằm xây dựng chế độ ta ngày càng vững chắc, xã hội ta ngày càng tiên tiến, đất nước ta ngày càng ổn định, các thành quả cách mạng được củng cố và phát triển, không vì đổi mới mà phủ định quá khứ. Chúng ta tiếp tục đổi mới trong bối cảnh các thế lực thù địch đang đẩy mạnh thực hiện chiến lược “diễn biến hoà bình” nhằm vô hiệu hoá sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản đối với cách mạng Việt Nam. Vì thế, phải hết sức cảnh giác với khuynh hướng “tả” khuynh và chủ nghĩa cực đoan trong quá trình đổi mới.

Dù thế giới đang trải qua những biến động phức tạp nhưng xu thế hoà bình, hợp tác và phát triển vẫn là xu thế chủ đạo trong các quan hệ đối ngoại. Quán triệt quan điểm “Kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, lấy việc giữ vững môi trường hoà bình ổn định để phát triển kinh tế – xã hội là lợi ích cao nhất của Tổ quốc” được khẳng định rõ trong Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khoá IX; hơn lúc nào hết, đất nước và nhân dân cần môi trường ổn định để đẩy mạnh sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá, nhằm chiến thắng đói nghèo, lạc hậu. Bài học của “cải tổ” chứng minh rằng, nếu thúc đẩy cải cách một cách vô nguyên tắc, thiếu thận trọng thì “cải tổ” lại dẫn đến sụp đổ. *Bất cứ sự đổi mới nào phá vỡ môi trường ổn định đều đi ngược lại lợi ích cao nhất của Tổ quốc.*

Đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ thực chất là kiện toàn hệ thống lãnh đạo và quản lý đất nước để tiếp tục thực hiện tư tưởng chỉ đạo của Đại hội IX “lấy phát triển kinh tế làm nhiệm vụ trung tâm, lấy xây dựng, chỉnh đốn Đảng làm nhiệm vụ then chốt” nhằm giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa trong quá trình phát triển. Bởi vậy, *đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ phải đáp ứng thật tốt yêu cầu giải phóng mọi lực lượng sản xuất xã hội, mọi tiềm năng, tiềm lực ẩn chứa trong mọi tầng lớp nhân dân, tạo môi trường thuận lợi cho sự phát triển của các thành phần kinh tế, thúc đẩy kinh tế tri thức phát triển.*

Toàn cầu hoá và khu vực hoá đã trở thành xu thế của thời đại mới. Trong xu thế đó, chúng ta đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ phải thường xuyên nắm vững quan điểm: *giữ vững bản sắc dân tộc Việt Nam và định hướng xã hội chủ nghĩa trong quá trình đổi mới.* Nhưng, giữ vững bản sắc dân tộc và định hướng xã hội chủ nghĩa tuyệt nhiên không phải là đóng cửa, biệt lập; mà nhất thiết phải chủ động hoà nhập vào trào lưu tiến hoá của thế giới, của thời đại.

5. *Xây dựng xã hội công dân, củng cố Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, góp phần đắc lực đưa đất nước thoát khỏi tình trạng kém phát triển*

Chủ trương xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ngày càng hoàn thiện đã được Đảng ta đề xuất từ hai thập kỷ nay. Theo hướng đó, Nhà nước đã có nhiều nỗ lực cả về lập pháp, hành

pháp lẫn tư pháp, nhưng cũng mới đạt được những kết quả bước đầu ở cấp Trung ương, trong khi yêu cầu xây dựng xã hội công dân đòi hỏi rất nhiều yếu tố từ người dân cho đến cơ chế quản lý của chính quyền các cấp, kể từ cấp cơ sở. Những bất cập phát sinh từ trình độ dân trí, từ đòi hỏi sự hiểu biết và tự giác chấp hành nghĩa vụ và quyền lợi của công dân, từ năng lực quản lý thành thực, tinh thông về nghiệp vụ, gọn nhẹ về tổ chức biên chế của các cơ quan nhà nước... đòi hỏi phải nỗ lực tự nâng cao, tự đổi mới về nhiều mặt của hệ thống chính trị nước ta. Những bất cập đó không dễ khắc phục trong thời gian ngắn. Tuy nhiên, do yêu cầu phát triển trong xu thế hội nhập, tất cả đã trở thành những đòi hỏi khách quan không cho phép chậm trễ ở bất cứ lĩnh vực nào.

Xã hội công dân và Nhà nước pháp quyền là hai mặt làm điều kiện cho nhau. Không thể củng cố Nhà nước pháp quyền trong một xã hội mà mỗi người dân chưa hiểu hết và làm đúng cả nghĩa vụ lẫn quyền lợi của mình, cũng không thể bảo đảm mọi quyền lợi và nghĩa vụ của công dân khi nhiều nhân viên nhà nước còn tự ý làm trái pháp luật hoặc không nhất quán trong hoạt động quản lý.

Mục tiêu xây dựng nước ta đến năm 2020 “cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại”(1) không chỉ yêu cầu về mặt kinh tế – kỹ thuật, mà phải bao gồm cả mặt chính trị – xã hội của nước công nghiệp theo hướng hiện đại. Mục tiêu đó đòi hỏi đến năm 2010 phải “đưa nước ta ra khỏi tình trạng kém phát triển”(2), bao hàm một cơ chế lãnh đạo và quản lý tương ứng.

Một xã hội công dân bảo đảm mọi quyền tự do, dân chủ cho mọi người dân, được quản lý bằng một Nhà nước pháp quyền triệt để tuân thủ Hiến pháp và pháp luật, vừa cổ vũ nhân dân làm giàu chính đáng, vừa xúc tiến mọi giải pháp xoá đói giảm nghèo, vừa gắn chặt tốc độ tăng trưởng kinh tế với bảo đảm công bằng xã hội..., đó chính là cái “bất biến” trong đổi nội để chủ động ứng xử với cái “vạn biến” trong đổi ngoại. Sau khi gia nhập “Tổ chức thương mại thế giới” (WTO), chúng ta phải điều chỉnh không ít nội dung về chính sách kinh tế, về hệ thống pháp luật; mặt khác, yêu cầu về cạnh tranh của các mặt hàng xuất khẩu để chiếm lĩnh thị phần cũng đòi hỏi sự quản lý của Nhà nước phải nhất quán và thông thoáng để mở đường cho kinh tế hàng hoá ngày càng phát triển.

Nhà nước trong hệ thống chính trị đổi mới phải thể hiện được các giá trị phổ biến đặc trưng cho Nhà nước pháp quyền nói chung và các giá trị đặc thù của Nhà nước pháp quyền Việt Nam. Nhiệm vụ xây dựng Nhà nước pháp quyền đòi hỏi phải xây dựng và thực hiện một hệ thống các nguyên tắc tổ chức quyền lực nhà nước một cách thật sự dân chủ và khoa học; cơ cấu lại chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước trong điều kiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; hoàn chỉnh cơ cấu tổ chức bộ máy nhà nước đảm bảo quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công, phân nhiệm

(1) Đảng Cộng sản Việt Nam. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2006, tr.76.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam. Sdd., tr.76.

và kiểm soát lẫn nhau giữa các cơ quan thực hiện quyền lập pháp, quyền hành pháp và quyền tư pháp. Bộ máy nhà nước phải được đổi mới đồng bộ từ Trung ương đến địa phương để tạo ra một nền hành chính hiệu quả và thông suốt, đồng thời xây dựng các điều kiện, tiền đề để từng bước tiến tới chế độ tự quản địa phương, phù hợp với đặc điểm, tình hình nước ta. Do vậy, việc đổi mới, kiện toàn các cấp chính quyền địa phương cần phải được nhận thức đầy đủ tính cấp thiết trước các yêu cầu phát triển hiện nay của đất nước. Tăng cường vai trò, hiệu lực của Nhà nước trong hệ thống chính trị là tăng cường năng lực, trách nhiệm phục vụ nhân dân của bộ máy công quyền. Do vậy, mọi giải pháp cải cách bộ máy nhà nước đều nhằm mục tiêu đảm bảo để nhân dân thật sự là chủ thể duy nhất của quyền lực nhà nước, tham gia tích cực vào quá trình thực hiện quyền lực nhà nước.

Để đảm bảo yêu cầu này, bộ máy nhà nước phải được cơ cấu gọn nhẹ, năng động, trong sạch và hiệu quả. Mọi hoạt động của Nhà nước đều phải công khai, minh bạch, thật sự dân chủ. Có như vậy mới thật sự khắc phục được tình trạng tha hoá quyền lực, quan liêu hoá và tham nhũng trong bộ máy công quyền.

Trong quá trình hội nhập, chúng ta phải không ngừng hoàn thiện hệ thống pháp luật và cơ chế quản lý kinh tế – xã hội. Ngoài việc triệt để tôn trọng các quyền của công dân, cần đặc biệt theo dõi và xử lý tốt các vấn đề nhạy cảm có quan hệ đến các tôn giáo, dân tộc, các quyền tự do, dân chủ đã ghi trong Hiến pháp. Chính sách và thái độ ứng xử với các

phần tử và các nhóm chống đối là những vấn đề dễ bị các thế lực thù địch soi mói và xuyên tạc. Từng cơ quan nhà nước phải loại trừ cho kỳ được những hiện tượng cửa quyền, sách nhiễu, khinh suất, kém văn hoá, không lễ độ trong tiếp xúc với dân, với khiếu nại về thăm quê hương, với người nước ngoài hoạt động trên đất nước ta, xây dựng một nếp văn hoá - hành chính xứng đáng với đất nước ngàn năm văn hiến. Nhà nước pháp quyền cần được củng cố theo hướng đề cao kỷ cương phép nước, thực hiện dân chủ với nhân dân, nghiêm minh với mọi tệ nạn và tội phạm.

6. Đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ phải đồng thời là sự nghiệp tự đổi mới của hệ thống trong thượng tầng kiến trúc, dưới sự lãnh đạo của Đảng, được toàn dân tham gia đóng góp

Tiếp tục đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ ở nước ta hiện nay, về thực chất, là việc tiếp tục đổi mới hệ thống thượng tầng kiến trúc chính trị – xã hội nhằm đáp ứng những yêu cầu đổi mới trong kết cấu hạ tầng kinh tế – xã hội.

Muốn xử lý tốt hơn nữa mối quan hệ giữa ba hệ thống lãnh đạo (của Đảng), quản lý (của Nhà nước) và quần chúng nhân dân (do các tổ chức chính trị – xã hội làm đại biểu) theo đúng phương châm Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ thì bản thân từng hệ thống phải nhất trí, thông suốt yêu cầu đổi mới, tích cực tham gia quá trình đổi mới và trước hết phải tự chấn chỉnh cho phù hợp với yêu cầu đổi mới. Không thể chỉ đổi

mới nhận thức và cơ chế của chủ thể lãnh đạo (hay chủ thể quản lý) mà không đồng thời đổi mới nhận thức và cơ chế của đối tượng lãnh đạo (và đối tượng quản lý). Bởi vậy, đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ chẳng những cần được triển khai nhịp nhàng đồng bộ, mà còn đòi hỏi *từng hệ thống phải chủ động tự đổi mới nhằm không ngừng nâng cao tác dụng và hiệu quả của bản thân từng hệ thống trong mối quan hệ với các hệ thống khác*. Phân tích những vấn đề phát sinh trong xã hội hiện nay, đại bộ phận đều do mâu thuẫn giữa cá nhân này với cá nhân khác hoặc giữa nhóm cá nhân với tổ chức lãnh đạo hoặc tổ chức quản lý, nhưng không nhất thiết lúc nào cũng có nguyên nhân từ cả đôi bên. Điều đáng lưu ý ở cơ sở hiện nay là nơi nào có vấn đề phát sinh giữa nhân dân với cá nhân lãnh đạo, quản lý hoặc với cấp uỷ, chính quyền địa phương thì ở đó các tổ chức chính trị - xã hội cũng mất khả năng điều chỉnh, từ đó những vụ khiếu kiện đông người chưa dễ dàng chấm dứt. Nếu từng hệ thống không chủ động tự chấn chỉnh thì không dễ gì hạn chế tình trạng đó.

Đối với toàn dân, mặc dù cuộc đổi mới trong hệ thống thượng tầng kiến trúc của đất nước không bao gồm từng người dân, nhưng đó là công cuộc đổi mới bản thân chế độ lãnh đạo và quản lý có quan hệ đến toàn bộ chính sách đối nội, đối ngoại của đất nước, đến quyền làm chủ của mỗi công dân. Mặt khác, đổi mới thượng tầng kiến trúc, xét cho cùng, là vì lợi ích lâu dài của toàn xã hội, toàn dân tộc, tuyệt nhiên không phải vì lợi ích nào của Đảng hay của Nhà nước (ví dụ: việc quán triệt

và triển khai quy chế thực hành dân chủ ở làng - bản, xã đang trực tiếp tác động đến quyền lợi và nghĩa vụ của mỗi công dân). Bởi vậy, *vấn đề đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ là công việc cần được toàn dân hiểu rõ ý nghĩa, sự cần thiết và tích cực tham gia đóng góp*. Chính sự đóng góp rộng rãi của nhân dân, nhất là những công dân đã sống qua nhiều chính thể, nhiều chế độ có thể đưa lại nhiều sáng kiến bổ ích. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ, “lấy dân làm gốc” là một quan điểm cơ bản trong lãnh đạo và quản lý của Đảng và Nhà nước ta. Tiếp tục đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ có sự đóng góp ý kiến của nhân dân được tiến hành một cách có kế hoạch, có lãnh đạo chắc chắn sẽ càng làm rõ nhiều khía cạnh của luận điểm sâu sắc đó.

Sự nghiệp đổi mới đã được nhiều Đảng Cộng sản tiến hành trước Đảng ta, nhưng không phải nơi nào cũng thành công tốt đẹp. Với kinh nghiệm lãnh đạo già dặn, Đảng ta chủ trương bắt đầu từ đổi mới cơ chế kinh tế, rồi thận trọng tiến hành đổi mới từng bước trong lĩnh vực chính trị và các lĩnh vực khác. Đó là chủ trương đúng đắn có ý nghĩa quyết định thắng lợi, đã được Đảng ta lựa chọn. Bởi vậy, *quan điểm cơ bản trong việc tiếp tục đổi mới mối quan hệ giữa Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ nhất thiết phải đặt dưới sự lãnh đạo chặt chẽ của Đảng, từ Trung ương Đảng đến cấp uỷ Đảng từng cấp, sự tham gia tích cực của các ngành các cấp, sự hưởng ứng của toàn dân mới bảo đảm đưa toàn bộ sự nghiệp đổi mới đến thành công tốt đẹp*. □